

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту

Кафедра фінансових технологій і підприємництва

«До захисту допущено»

Завідувачка кафедри, д.е.н., проф.

Лариса ГРИЦЕНКО

(підпис)

« ____ » _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійної програми «Фінанси та облік в підприємстві»

на тему: «Аналіз грошових потоків підприємства»

Здобувачки групи Фдн – 94р Стебко Софії Анатоліївни

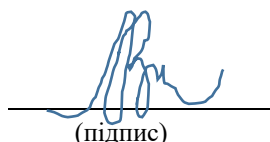
Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

(підпис)

Софія СТЕБКО

Керівник доц. к.е.н.

(підпис)

Людмила ЗАХАРКІНА

Суми 2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
«30» січня 2023 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Здобувача (ки) групи Фдн – 94р інституту (центру) ЦЗДВН
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Стебко Софії Анатоліївни
Тема роботи: «Аналіз грошових потоків підприємства»

Затверджено наказом по СумДУ № 0492-VI від «12» травня 2023р.

Термін здачі здобувачем (кою) завершеної роботи «29» травня 2023р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

1. Теоретичні підходи до формування грошових потоків підприємства.
2. Інструментарій аналізу грошових потоків підприємства та управління ними.

Дата видачі завдання: «30» січня 2023 р.

Керівник ____ доц., к.е.н. доц. _____ Людмила ЗАХАРКІНА
(підпис)

Завдання прийнято до виконання «30» січня 2023 р. _____ Софія СТЕБКО
(підпис)

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему:
Аналіз грошових потоків підприємства
Студентка Стебко Софія Анатоліївна

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 39 сторінках, список використаних джерел містить 32 найменування. Робота містить 6 таблиць, 10 рисунків.

Актуальність теми роботи

Аналіз грошових потоків є корисним інструментом для прогнозування майбутніх фінансових показників. Компанія з постійними позитивними грошовими потоками, швидше за все, продовжуватиме генерувати позитивні грошові потоки в майбутньому, що може призвести до вищих прибутків.

Метою даної роботи є дослідження методологічних підходів, що використовуються при аналізі руху коштів на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес руху грошових потоків на підприємстві та механізми підвищення його ефективності.

Предмет дослідження економічні відносини що супроводжують рух коштів на рівні суб'єктів господарювання.

Методи дослідження – абстрагування, ідеалізація, формалізація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, аксіоматика, узагальнення.

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджуються теоретичні підходи до формування грошових потоків підприємства. У другому розділі досліджено інструментарій аналізу грошових потоків підприємства та управління ними.

Під час написання кваліфікаційної роботи було задіяно навчально-методичну літературу, монографічні матеріали та періодичні статті у виданнях України та іноземних виданнях, ресурси мережі Інтернет, нормативно-законодавчі акти.

Ключові слова: грошові потоки, операційна діяльність, інвестиційна діяльність, фінансова діяльність.

Рік захисту роботи – 2023.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Роль та місце грошових потоків в діяльності підприємств	7
1.2 Аналіз публікаційної активності щодо питань управління грошовими потоками.....	11
2 ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ	13
2.1 Чинники, що впливають на формування грошових потоків підприємства	13
2.2 Загальні принципи та методи аналізу грошових потоків підприємства	14
2.3 Аналіз грошових потоків від операційної діяльності підприємства	19
2.4 Аналіз грошових потоків від інвестиційної діяльності підприємства	22
2.5 Аналіз грошових потоків від фінансової діяльності підприємства	25
2.6 Технологія управління грошовими потоками на основі оптимізаційних підходів.....	26
2.6 Аналіз ефективності управління грошовими потоками на прикладі ПАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод»	29
ВИСНОВКИ.....	33
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	35

ВСТУП

Актуальність теми. Аналіз грошових потоків компанії актуальний з кількох причин. По-перше, грошові потоки дають змогу зрозуміти ліквідність і платоспроможність компанії, які є критично важливими аспектами її фінансового стану. Зазвичай вважається, що компанія з позитивними грошовими потоками перебуває в кращому фінансовому становищі, ніж компанія з негативними грошовими потоками, оскільки вона має більше ресурсів для покриття своїх короткострокових зобов'язань, інвестування в можливості зростання та виплати дивідендів акціонерам.

По-друге, аналіз грошових потоків дозволяє інвесторам зрозуміти, як компанія генерує та використовує свої гроші. Ця інформація може допомогти інвесторам оцінити здатність компанії генерувати стійкі грошові потоки та інвестувати в можливості зростання, які можуть стимулювати зростання доходів у майбутньому.

По-третє, аналіз грошових потоків може дати розуміння ефективності управління компанією. Вивчаючи грошові потоки компанії, інвестори можуть визначити, чи ефективно керівництво управляє оборотним капіталом, інвестує в прибуткові проекти та ефективно фінансує діяльність компанії.

Аналіз грошових потоків є корисним інструментом для прогнозування майбутніх фінансових показників. Компанія з постійними позитивними грошовими потоками, швидше за все, продовжуватиме генерувати позитивні грошові потоки в майбутньому, що може призвести до вищих прибутків і цін на акції.

Можна сказати, що аналіз грошових потоків компанії є актуальним, оскільки він дає критичне розуміння фінансового стану компанії, ефективності управління та майбутнього потенціалу.

Фінансове благополуччя організації багато в чому залежить від притоку грошових коштів, що забезпечують покриття його зобов'язань. В даний час велика увага приділяється вивченню і оцінці руху грошових коштів, через об'єктивної не-

рівномірності надходжень і виплат або в результаті непередбачених обставин виникають проблеми з готівкою. Динамічний аналіз можна проводити в розрізі показників звіту про рух грошових коштів, тоді грошові потоки будуть об'єднані в три групи за видами господарської діяльності: операційні, інвестиційні та фінансові. Зіставляється періодами в цьому випадку є або квартал, або звітний рік.

Метою даної роботи є дослідження методологічних підходів, що використовуються при аналізі руху коштів на підприємстві.

Об'єкт дослідження – процес руху грошових потоків на підприємстві та механізми підвищення його ефективності.

Предмет дослідження економічні відносини що супроводжують рух коштів на рівні суб'єктів господарювання.

Методи дослідження – абстрагування, ідеалізація, формалізація, аналіз і синтез, індукція і дедукція, аксіоматика, узагальнення.

У першому розділі кваліфікаційної роботи досліджуються теоретичні підходи до формування грошових потоків підприємства. У другому розділі досліджено інструментарій аналізу грошових потоків підприємства та управління ними.

Під час написання кваліфікаційної роботи було задіяно навчально-методичну літературу, монографічні матеріали та періодичні статті у виданнях України та іноземних виданнях, ресурси мережі Інтернет, нормативно-законодавчі акти.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Роль та місце грошових потоків в діяльності підприємств

Грошовий потік є важливим аспектом будь-якого підприємства. Це стосується руху готівки в скарбницю компанії та з неї, і це ключовий показник фінансового стану компанії. Роль грошових потоків на підприємстві можна підсумувати таким чином.

Управління грошовими потоками: Управління грошовими потоками передбачає моніторинг надходжень і відтоків грошових коштів підприємства, щоб переконатися, що в нього достатньо готівки для виконання своїх зобов'язань. Управління грошовими потоками має вирішальне значення для компаній будь-якого розміру, оскільки це дозволяє їм підтримувати ліквідність і уникнути банкрутства.

Інвестиційні рішення: грошові потоки є критичним фактором у прийнятті інвестиційних рішень. Компанії використовують грошові потоки, щоб оцінити потенційну прибутковість інвестицій і визначити, чи варто їх робити. Позитивні грошові потоки вказують на те, що компанія може дозволити собі інвестувати в нові проекти або розширити свою діяльність, тоді як негативні грошові потоки можуть вимагати від компанії пошуку зовнішнього фінансування.

Фінансова звітність. Звіти про рух грошових коштів є важливою частиною фінансової звітності компанії. Вони надають інвесторам і аналітикам уявлення про фінансовий стан компанії, показуючи суму готівки, згенерованої або використаної в операційній, інвестиційній та фінансовій діяльності.

Стратегічне планування: грошові потоки є ключовим фактором стратегічного планування. Вони допомагають підприємствам зрозуміти поточну фінансову ситуацію, визначити напрямки для покращення та розробити плани досягнення своїх цілей. Наприклад, компанії з негативними грошовими потоками може знадобитися скоротити витрати або збільшити дохід, щоб покращити своє фінансове становище.

Загалом, грошові потоки відіграють життєво важливу роль у діяльності підприємства, надаючи інформацію про фінансовий стан компанії, інформуючи про інвестиційні рішення, керуючи стратегічним плануванням і забезпечуючи управління грошовими потоками. Їх класифікація наведена на рис. 1.1.

Рисунок 1.1 – Класифікація грошових потоків підприємства [8]

Ключовою ознакою в класифікації грошових потоків є їх розподіл за видами діяльності. Грошові потоки підприємства можна класифікувати на три категорії.

Операційна діяльність: це надходження та відтоки грошових коштів, які виникають у результаті основної діяльності підприємства, наприклад продажу та закупівлі товарів або послуг. Приклади операційних надходжень грошових коштів включають готівку, отриману від клієнтів, отримані відсотки та отримані дивіденди. Приклади відтоку грошових коштів від операційної діяльності включають готівку, сплачену постачальникам, заробітну плату, сплачену працівникам, і сплачені податки.

Інвестиційна діяльність: це надходження та відтоки грошових коштів, які виникають у результаті купівлі чи продажу довгострокових активів, таких як майно, заводи та обладнання. Приклади інвестиційних надходжень грошових коштів включають грошові кошти, отримані від продажу довгострокових активів, а також відсотки або дивіденди, отримані від інвестицій. Приклади інвестиційних відтоків грошових коштів включають готівку, сплачену для придбання довгострокових активів, і готівку, сплачену для придбання інших підприємств.

Фінансова діяльність: це надходження та відтоки грошових коштів, які виникають у результаті фінансування підприємства, наприклад залучення капіталу або повернення позик. Приклади фінансування грошових надходжень включають готівку, отриману від випуску акцій або боргових цінних паперів, а також отримані позики. Приклади фінансування грошових відтоків включають готівку, сплачену для погашення позик або викупу боргових цінних паперів, і дивіденди, виплачені акціонерам.

Для підприємства важливо відслідковувати свої грошові потоки, щоб переконатися, що воно має достатньо готівки для виконання своїх зобов'язань, інвестування в свою діяльність і виплати дивідендів акціонерам. Звіти про рух грошових коштів надають детальний звіт про надходження та відтоки коштів підприємства та є цінним інструментом для інвесторів, кредиторів та інших зацікавлених сторін. При цьому важливим є показник чистого грошового потоку (рис. 1.2).

Рисунок 1.2 – Формування чистого грошового потоку [27]

Сучасні підприємства часто зустрічаються з проблемами через неефективне управління грошовими коштами, коли прагнуть до постійного зростання прибутку. Часто підприємства, досягнувши фінансових успіхів, зіткнулися з такими проблемами, як: неплатоспроможність, фінансова нестійкість і низька ліквідність – все це є наслідком нестабільних грошових потоків. Таким чином, ефективність фірми залежить від правильної організації системи управління грошовими потоками. Під цією системою розуміється фінансовий інструмент, завдяки якому фірми отримують бажані фінансові результати.

Таким чином, управління грошовими потоками є повною системою і, як і управління, будь-яким іншим об'єктом, має такі стадії, як аналіз, постановка цілей і завдань, прийняття заходів щодо досягнення поставлених цілей, планування та наступний контроль. Но ці стадії мають специфіку у зв'язку з особливостями об'єкта управління - грошових потоків. Організація управління грошовими потоками має велике значення для організації, оскільки вона визначає такі найважливіші показники діяльності, як платіжна ефективність і фінансова стійкість, використання грошових коштів, достатність їх надходжень і раціональність розподілу.

1.2 Аналіз публікаційної активності щодо питань управління грошовими потоками

Сучасна наукова думка має в своєму арсеналі багато напрацювань щодо питань формування та управління грошовими потоками підприємств. Внесок деяких сучасних українських науковців, щодо вирішень цих питань наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1 – Внесок українських науковців щодо аналізу та управління грошовими потоками підприємств

Автори	Авторський внесок
Кошельок Г.В., Грінченко Р.В. [10]	Розглянуто сутність аналізу грошових потоків як складової системи управління підприємством. Проведення аналізу грошових потоків дозволяє оцінити діяльність підприємства у минулому, нинішньому часі та може бути використано для планування й прогнозування грошових потоків у майбутньому. Доведено, що аналіз грошових потоків є необхідною умовою для прийняття ефективних управлінських рішень, він дозволяє визначити основні тенденції та закономірності розвитку підприємства.
Крилова О.В. [13]	Удосконалено схему залежностей між грошовими потоками і платоспроможністю. Рентабельність відображає ефективність господарської діяльності, але розмір прибутку не є першорядним фактором для забезпечення платоспроможності. Прибуток через збільшення власного оборотного капіталу може використовуватися для збільшення оборотних активів, тобто підвищувати ліквідність підприємства. Оборотність на платоспроможність впливає не прямо, а опосередковано, через ліквідність активів, забезпечуючи швидкість їх трансформації в гроші в процесі кругообігу коштів, і через грошові потоки.
Мулик Т. [18]	Розглянуто мету аналізу грошових потоків підприємства, яка полягає в прискоренні руху грошових коштів і на оцій основі підвищення оборотності активів та капіталу, поліпшення його фінансової стійкості та платоспроможності. Проаналізовані різні підходи до завдань аналізу грошових потоків підприємства. Проаналізовані різні підходи щодо етапів аналізу грошових потоків підприємства.
Данильчук Д.М. [6]	Здійснення аналізу грошових потоків підприємства складається з таких прийомів: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, трендовий аналіз, аналіз відносних показників, порівняльний аналіз, факторний аналіз. Зокрема, аналіз грошових потоків підприємства базується на використанні даних фінансової звітності, а саме звіту про фінансовий стан, звіту про фінансові результати та звіту про рух грошових коштів.
Халатур С. М., Кравченко М. В., Якубенко Ю. Л., Максютенко О. Е. [28]	Однією з основних цілей дослідження є оцінка відносного впливу систематичних та несистемних ризиків при отриманні прибутку від фінансово-господарської діяльності підприємства за умови ефективного управління грошовими потоками. Дослідження підкреслює вплив обох ризиків на коефіцієнти ліквідності та платоспроможності в умовах нестабільності. Розроблено практичні рекомендації щодо удосконалення управління грошовими потоками підприємства.

Наявність світового інтересу до тематики аналізу грошових потоків можна визначити через дослідження пошукової активності щодо даного питання в мережі Інтернет. Для цього доцільно використовувати програмний продукт Google Trends. В якості порівняльних термінів були обрані грошові потоки за видами діяльності: «Cash flows from operating activities», «Cash flows from investment activities», «Cash flows from financial activities». Результати аналізу кількості пошукових запитів наведено на рисунку 1.3.

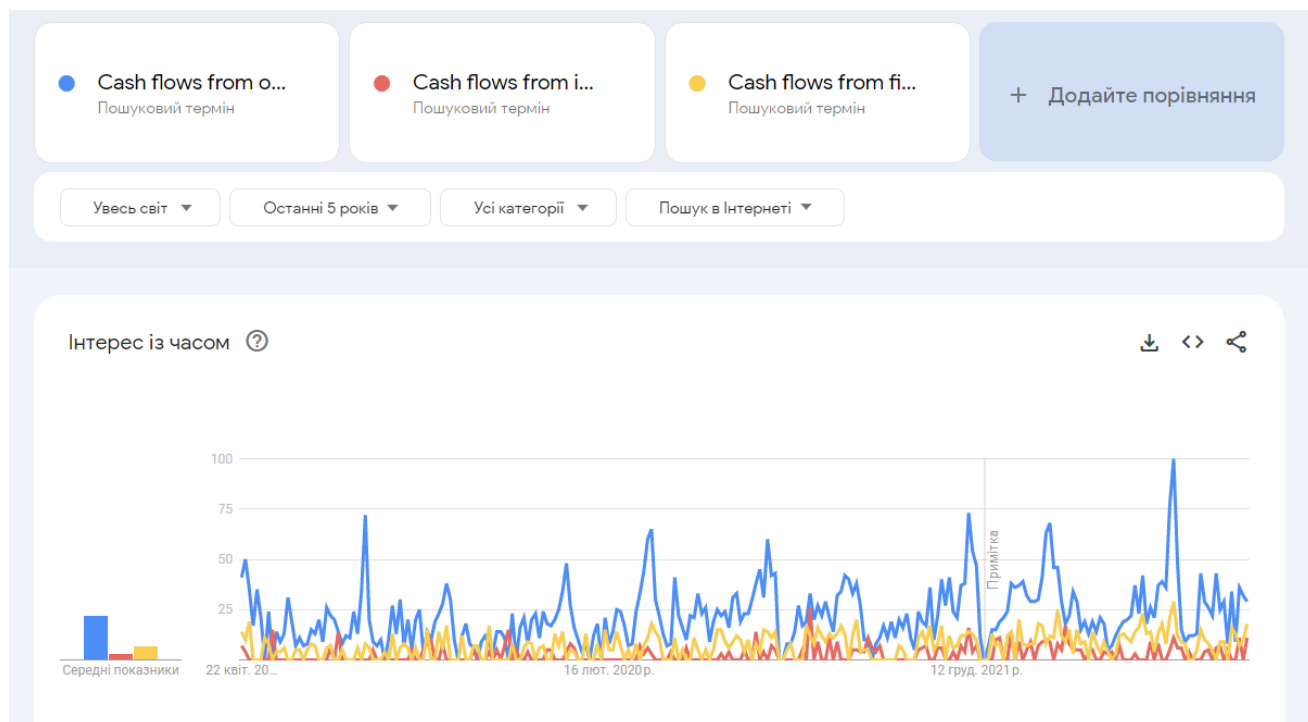

Рисунок 1.3 – Пошукові запити за тематикою дослідження

Рисунок демонструє, що найбільший інтерес користувачі інтернету виявляють до проблем аналізу грошових потоків від операційної діяльності. Операційні грошові потоки мають вирішальне значення для осіб, що приймають рішення, їх дій, пов'язаних з фінансуванням майбутніх проектів і погашенням боргів, які підтримують бізнес-діяльність і підвищують прибутковість. Крім того, це допомагає керівництву приймати рішення, пов'язані з дивідендною політикою.

2 ІНСТРУМЕНТАРІЙ АНАЛІЗУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ПІДПРИЄМСТВА ТА УПРАВЛІННЯ НИМИ

2.1 Чинники, що впливають на формування грошових потоків підприємства

На грошові потоки впливають внутрішні та зовнішні чинники, які мають бути враховані у процесі оптимізації грошових потоків. Систематизація основних зовнішніх та внутрішніх таких факторів наведена на рис. 2.1.

Рисунок 2.1 – Систематизація факторів впливу на грошові потоки підприємства [5]

Зовнішніми чинниками, які впливають грошовий потік, є:

- чинники ринку, у якому функціонує підприємство (обсяг ринку, наявність конкурентів, обсяг надходжень над ринком);
- фондовий ринок, який впливає на емісію цінних паперів підприємства, а також можливість використання тимчасово вільних коштів з метою отримання додаткових доходів;
- система оподаткування надає негативний вплив на величину грошових платежів;

- кредитна політика постачальників і покупців, яка виражається у відстро-ченні платежів і безпосередньо впливає на обсяг фінансових надходжень підпри-ємства;

- специфіка проведення розрахунків виражається у можливості надходжень грошових потоків за передоплатною або післяплатною системою та впливає на прискорення або уповільнення грошових потоків;

- безоплатне цільове фінансування проявляється у можливості збільшення грошових надходжень, у якому немає відповідного вибуття коштів.

До внутрішніх чинників можна віднести:

- життєвий цикл, у якому перебуває організація (на етапі виникнення чи ро-звитку підприємства обсяг грошових платежів перевищує обсяг грошових надхо-джень);

- тривалість операційного циклу, яка впливає на ефективність використання ресурсів підприємства (чим вище операційний цикл, тим нижча ефективність ви-користання ресурсів);

- необхідність здійснення інвестицій;

- особливості проведення фінансової політики підприємства проявляється у фінансуванні активів та структурі капіталу підприємства.

2.2 Загальні принципи та методи аналізу грошових потоків підприємства

Аналіз грошових потоків є важливим інструментом для оцінки фінансової діяльності та стану підприємства. Можна виокремити декілька загальних принци-пів, про які слід пам'ятати під час аналізу грошових потоків.

1. Визначення чіткої мети аналізу. Аналіз грошових потоків можна викори-стовувати для різних цілей, таких як оцінка ліквідності, платоспроможності та прибутковості підприємства. Перш ніж занурюватися в деталі, важливо зрозуміти мету аналізу.

2. Аналіз звіту про рух грошових коштів. Звіт про рух грошових коштів є основним джерелом інформації для аналізу грошових потоків. Він показує надходження та відтоки готівки протягом певного періоду та допомагає визначити джерела та використання готівки.

3. Визначення різних категорії грошових потоків: Звіт про рух грошових коштів зазвичай класифікує грошові потоки на три категорії: операційна, інвестиційна та фінансова діяльність. Важливо розуміти ці категорії та типи грошових потоків, які підпадають під кожен категорію.

4. Пошук тенденції. Аналіз грошових потоків за кілька періодів може допомогти визначити тенденції та закономірності в грошових потоках підприємства. Це може допомогти зрозуміти фінансовий стан і результати діяльності підприємства з часом.

5. Порівняння грошових потоків з іншими фінансовими звітами: Аналіз грошових потоків слід проводити в поєднанні з іншими фінансовими звітами, такими як звіт про прибутки та збитки та баланс. Порівняння грошових потоків із цими звітами може дати більш повну картину фінансового стану та результатів діяльності підприємства.

6. Використання коефіцієнтного аналізу та розрахунків показників. Різні коефіцієнти та показники можна розрахувати зі звіту про рух грошових коштів, щоб отримати додаткову інформацію про фінансові показники підприємства. Наприклад, коефіцієнт маржі грошових потоків можна використовувати для оцінки операційних грошових потоків як відсоток від доходу.

Загалом, аналіз грошових потоків є важливим інструментом для оцінки фінансового стану та результатів діяльності підприємства. Пам'ятаючи про ці загальні принципи, можна отримати цінну інформацію про джерела та використання готівки та прийняти обґрунтовані рішення щодо фінансового майбутнього підприємства.

Існує кілька методів, які можна використовувати для аналізу грошових потоків підприємств. Деякі з найбільш часто використовуваних методів:

Аналіз звіту про рух грошових коштів: цей метод передбачає аналіз звіту про рух грошових коштів підприємства для визначення тенденцій руху грошових коштів за певний період часу. Він передбачає аналіз надходжень і відтоків грошових коштів від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. При цьому виникає потреба ідентифікації грошових потоків (рис. 2.2).

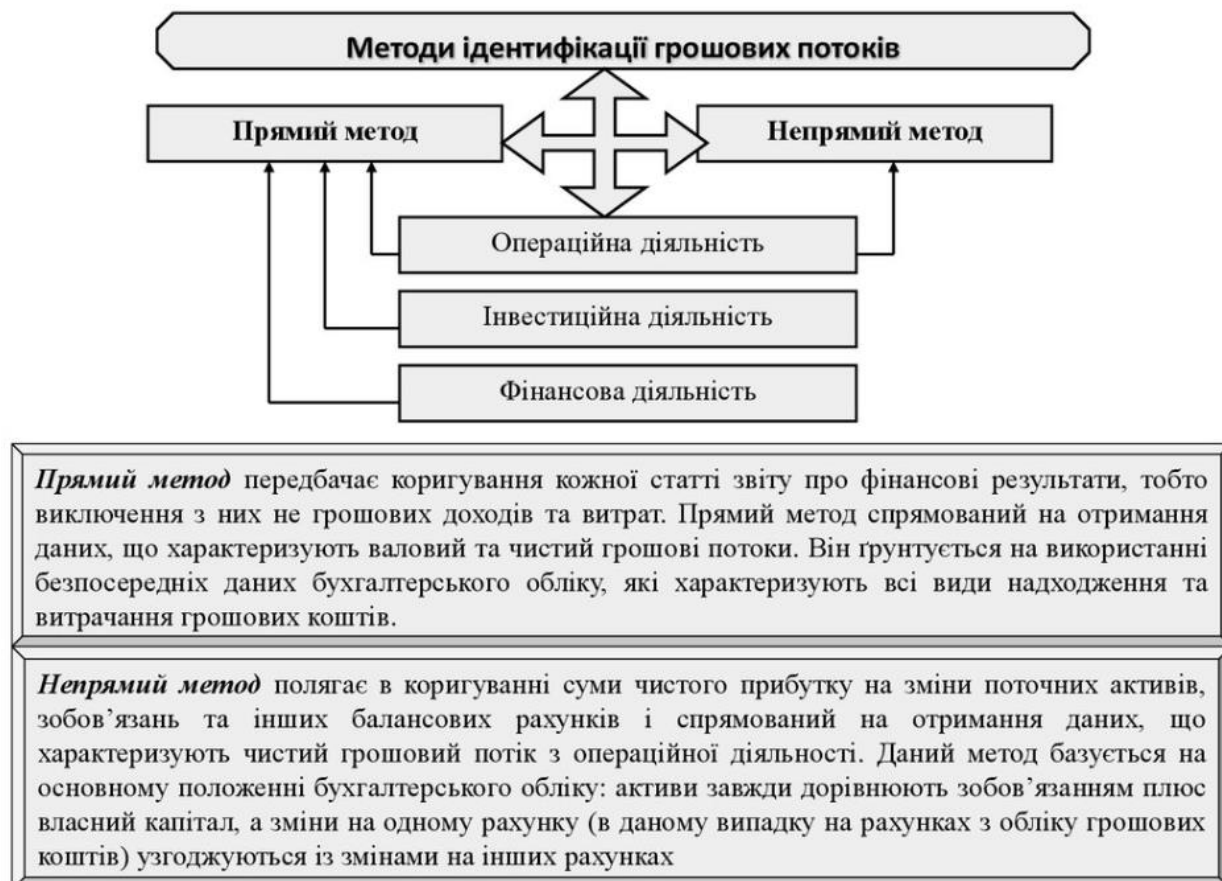

Рисунок 2.2 – Методи ідентифікації грошових потоків [26]

Аналіз вільного грошового потоку: цей метод передбачає аналіз вільного грошового потоку підприємства, який є готівкою, отриманою від операційної діяльності за вирахуванням капітальних витрат. Цей метод допомагає оцінити готівку, доступну підприємству для розширення, дивідендів або погашення боргу.

Аналіз дисконтованих грошових потоків: цей метод передбачає прогнозування майбутніх грошових потоків підприємства та їх дисконтування до теперішньої вартості. Цей метод допомагає визначити внутрішню вартість підприємства.

Аналіз коефіцієнтів: цей метод передбачає аналіз коефіцієнтів грошових потоків підприємства для оцінки його ліквідності, платоспроможності та прибутковості. Деякі з найбільш часто використовуваних коефіцієнтів включають коефіцієнт покриття грошового потоку, коефіцієнт маржі грошового потоку та коефіцієнт повернення грошових коштів на активи. Набір коефіцієнтів, які застосовуються в цьому методі аналізу представлені в таблицях 2.1- 2.4.

Таблиця 2.1 – Аналіз рівномірності грошових потоків [26]

Середньоквадратичне відхилення надходження грошових коштів (σN)	$\sigma N = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\bar{N} - N_n)^2}{n}}$	<p>N – середній за період обсяг позитивного грошового потоку N_n – обсяг позитивного грошового потоку за кожен з періодів V – середній обсяг вихідного грошового потоку V_n – обсяг вихідного грошового потоку за кожен з періодів</p>
Середньоквадратичне відхилення витрачання грошових коштів (σV)	$\sigma V = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (\bar{V} - V_n)^2}{n}}$	
Коефіцієнт варіації вхідного грошового потоку	$KV_n = \frac{\sigma N}{N} \times 100$	
Коефіцієнт варіації вихідного грошового потоку	$KV_v = \frac{\sigma V}{V} \times 100$	
Коефіцієнт рівномірності вхідного грошового потоку	$KpN = 100 - KV_n$	
Коефіцієнт рівномірності вихідного грошового потоку	$KpV = 100 - KV_v$	

Таблиця 2.2 – Аналіз збалансованості грошових потоків [26]

Чистий грошовий потік	$ЧГП = ПП - ВГП$	<p>ПП – позитивний грошовий потік ВГП – від'ємний грошовий потік ЧП – сума чистого прибутку</p>
Коефіцієнт "якості" чистого грошового потоку	$Kя = \frac{ЧП + Ам}{ЧГП}$	<p>Ам – амортизаційні відрахування ЧГПод – чистий грошовий потік від операційної діяльності</p>
Коефіцієнт достатності грошових потоків від операційної діяльності	$KДчп = \frac{ЧГПод}{ПП + \Delta З + Д}$	<p>ПП – сума погашених позик $\Delta З$ – сума приросту запасів в складі оборотних активів Д – сума сплачених дивідендів</p>
Коефіцієнт достатності грошових потоків	$Kдгк = \frac{ЗГКп + ПП}{ВГП + Деф}$	<p>ЗГКп – залишок грошових коштів на початок оцінки Деф – дефіцит грошових коштів</p>
Довжина фінансового циклу	$ДФЦ = ПОз + ПОдз - ПОкз$	<p>ПОз, ПОдз, ПОкз – періоди обороту запасів, дебіторської та кредиторської заборгованостей</p>

Таблиця 2.3 – Аналіз ліквідності грошових потоків [26]

Коефіцієнт ліквідності грошових потоків	$KL = \frac{ПГП}{ВГП}$	ПГП – позитивний грошовий потік ВГП – від’ємний грошовий потік ГАп – залишок грошових активів на початок періоду
Відносний індекс ліквідності	$\Pi = \frac{ГАп + ЧГП}{\sigma_{ЧГП}}$	ЧГП – сума чистого грошового потоку σчгп – середньоквадратичне відхилення чистого грошового потоку

Таблиця 2.4 – Аналіз ефективності управління грошовими потоками [26]

Коефіцієнт ефективності грошових потоків	$KE_{ГП} = \frac{ЧГП}{ВГП}$	ЧГП – сума чистого грошового потоку ВГП – від’ємний грошовий потік ЧГП _{од} – чистий грошовий потік від операційної діяльності
Коефіцієнт реінвестування чистого грошового потоку від операційної діяльності	$KR_{ЧГП} = \frac{ЧГП_{од} - Д}{\Delta PI + \Delta FI}$	Д – сума сплачених дивідендів ΔPI – сума приросту реальних інвестицій ΔFI – сума приросту фінансових інвестицій

Цей метод передбачає розрахунок коефіцієнта для різних категорій грошових потоків і порівняння їх у часі або з галузевими контрольними показниками. Також в даному методі досить часто використовуються такі коефіцієнти:

– коефіцієнт грошового потоку до продажів: цей коефіцієнт показує відсоток продажів, які конвертуються в готівку. Він розраховується як грошовий потік від операцій, поділений на загальний обсяг продажів;

– коефіцієнт грошового потоку до боргу: цей коефіцієнт вказує на здатність підприємства генерувати готівку від операцій для обслуговування своїх боргових зобов’язань. Він розраховується як грошовий потік від операцій, поділений на загальну заборгованість;

– відношення грошових потоків до активів: це співвідношення показує відсоток грошових коштів, отриманих від операцій, відносно загальних активів підприємства. Він розраховується як грошовий потік від операцій, поділений на загальну суму активів;

– коефіцієнт адекватності грошових потоків: Цей коефіцієнт вказує на здатність підприємства задовольнити свої вимоги щодо капітальних витрат за рахунок грошових потоків, отриманих від операцій. Він розраховується як грошовий потік від операцій, поділений на капітальні витрати.

– коефіцієнт реінвестування грошового потоку: цей коефіцієнт показує частину готівки, отриманої від операцій, яка реінвестується в підприємство. Він розраховується як грошовий потік від операцій мінус дивіденди, поділені на чистий прибуток;

Коефіцієнтний метод аналізу грошових потоків може допомогти визначити сфери, де підприємство працює добре, а де потребує вдосконалення. Його також можна використовувати для порівняння показників підприємства з галузевими еталонними показниками, щоб оцінити його відносну позицію на ринку.

Порівняльний аналіз. Цей метод передбачає порівняння грошових потоків підприємства з грошовими потоками його аналогів або галузевими стандартами. Це допомагає виявити будь-які відхилення та оцінити ефективність підприємства порівняно з аналогами.

Загалом, аналіз грошових потоків є важливим аспектом фінансового аналізу, і використання багатьох методів може допомогти отримати повне розуміння грошових потоків підприємства.

2.3 Аналіз грошових потоків від операційної діяльності підприємства

Аналіз грошових потоків від операційної діяльності є важливим аспектом фінансового аналізу, оскільки він дає змогу зрозуміти здатність основних бізнес-операцій підприємства генерувати готівку. Грошові потоки від операційної діяльності включають надходження та відтоки грошових коштів, які безпосередньо пов'язані з основними операціями підприємства, такі як виручка від реалізації, собівартість проданої продукції та операційні витрати.

Грошовий потік від операційної діяльності є критично важливим показником для оцінки фінансового стану компанії. Він вимірює суму готівки, згенерованої або спожитої основними операціями компанії, які є діяльністю, яка приносить дохід. Цей показник часто використовується інвесторами та аналітиками, щоб оцінити здатність компанії генерувати грошові потоки від своєї діяльності та фінансувати майбутні ініціативи зростання.

Грошовий потік від операційної діяльності розраховується шляхом додавання чистого прибутку компанії та безготівкових витрат, таких як амортизація. Він також включає зміни в оборотному капіталі, такі як дебіторська та кредиторська заборгованості. Позитивний грошовий потік від операційної діяльності вказує на те, що компанія генерує більше грошей від своїх операцій, ніж використовує, що є хорошим знаком для інвесторів.

З іншого боку, негативний грошовий потік від операційної діяльності вказує на те, що компанія використовує більше готівки, ніж вона генерує від своєї діяльності. Це може бути ознакою попередження про те, що компанія неефективно керує своїми операціями та може мати труднощі з фінансуванням своїх ініціатив щодо зростання.

Аналізуючи грошові потоки від операційної діяльності, важливо дивитися на тенденції в часі, щоб побачити, чи компанія постійно генерує позитивні грошові потоки від своїх операцій. Також важливо порівняти грошовий потік компанії від операційної діяльності з її чистим доходом, щоб побачити, чи отримує вона готівку від операцій, чи покладається на неопераційну діяльність для отримання чистого прибутку.

Також важливо дивитися на зміни в оборотному капіталі, щоб побачити, чи ефективно компанія управляє своїми активами та зобов'язаннями. Якщо дебіторська заборгованість зростає швидше, ніж дохід, це може означати, що компанія має труднощі зі збором платежів від клієнтів. Подібним чином, якщо кредиторська заборгованість зростає швидше, ніж витрати, це може означати, що компанія розтягує умови оплати з постачальниками.

Інвестори також повинні враховувати галузь, у якій працює компанія, і загальне економічне середовище. Деякі галузі, наприклад технологічна та фармацевтична, можуть вимагати значних інвестицій у дослідження та розробки, перш ніж отримувати дохід. У результаті ці компанії можуть мати негативний грошовий потік від операційної діяльності в короткостроковій перспективі, але позитивний грошовий потік у довгостроковій перспективі.

Навпаки, компанії у зрілих галузях, таких як комунальні послуги та споживчі товари, можуть мати стабільний грошовий потік від операційної діяльності, але обмежені можливості для зростання. У цьому випадку інвестори можуть захотіти переглянути інші показники, такі як дивідендна прибутковість або зростання прибутку, щоб оцінити потенціал компанії.

Першим кроком аналізу грошових потоків від операційної діяльності є визначення основних джерел надходжень і відтоків грошових коштів від операційної діяльності, таких як грошові надходження від клієнтів, платежі постачальникам і операційні витрати, такі як зарплата, оренда та комунальні послуги. Порівняння грошових потоків за кілька періодів може допомогти визначити тенденції та закономірності отримання підприємством готівки від операцій. Порівняння грошових потоків підприємства від операційної діяльності з аналогічними чи галузевими еталонними показниками може допомогти оцінити його відносну ефективність і визначити сфери для покращення. Позитивна динаміка операційних грошових потоків зазвичай вважається сприятливою.

В якості коефіцієнтів операційного грошового потоку розраховуються такі коефіцієнти, як коефіцієнт маржі операційного грошового потоку, коефіцієнт прибутковості від продажів і коефіцієнт прибутковості активів, можна розрахувати та проаналізувати, щоб оцінити ефективність діяльності підприємства щодо отримання грошових коштів. Компоненти операційних грошових потоків, такі як зміни в дебіторській заборгованості, запасах і кредиторській заборгованості, слід проаналізувати, щоб зрозуміти фактори, які впливають на операційні грошові потоки підприємства.

Загалом, аналіз грошових потоків від операційної діяльності може надати уявлення про здатність основних бізнес-операцій підприємства генерувати готівку та допомогти оцінити його фінансовий стан і ефективність. При цьому «...від урахування чинників оточуючого середовища залежить ефективність управління грошовими потоками від операційної діяльності, що дасть змогу оцінити зовнішні можливості та внутрішні резерви щодо формування грошових потоків. Варто зауважити, що від якості та результативності процесу управління грошовими пото-

ками від операційної діяльності залежить не тільки фінансова стійкість підприємства, а й можливість його подальшого розвитку, досягнення високих фінансових результатів у довгостроковій перспективі» [29].

Операційний грошовий потік є основою для розрахунку чистого грошового потоку, доступного до подальшого розподілу між власниками та основними кредиторами фірми. Розрахунок чистого грошового потоку представляє значимість з метою оцінки вартості підприємства, оскільки показує інвесторам, скільки залишається коштів у підприємства після вкладення капітальні активи. Розрахувавши цей показник, можна побачити, чи здатна організація заробляти кошти на основі своєї поточної (основної) діяльності. Якщо видно тенденцію до скорочення чистого грошового потоку, а приплив досягається шляхом надходжень щодо інвестиційної та фінансової, то це може призвести до фінансових труднощів, тобто надалі підприємство не зможе погашати свої зобов'язання.

2.4 Аналіз грошових потоків від інвестиційної діяльності підприємства

Одним із важливих компонентів звіту про рух грошових коштів є розділ про рух грошових коштів від інвестиційної діяльності, який відображає надходження та відтоки грошових коштів, пов'язані з інвестиціями компанії в довгострокові активи та інші організації (рис. 2.3). Першочергово слід зазначити, що тут основним напрямом є витрачання коштів, пов'язане з придбанням основних засобів чи нематеріальних активів. Наявність основних засобів на виробничому підприємстві є обов'язковою умовою під час здійснення діяльності: адже основними засобами є обладнання, будівлі та споруди, пристрої та механізми, засоби транспорту, верстати, оргтехніка тощо. Що ж до нематеріальних активів, то здійснення одних видів діяльності пов'язане з наявністю спеціальних дозволів (ліцензій), інших – з наявністю авторських прав, третіх – з наявністю прав на користування земельними ресурсами тощо, а це все є нематеріальними активами, які потрібно платити.

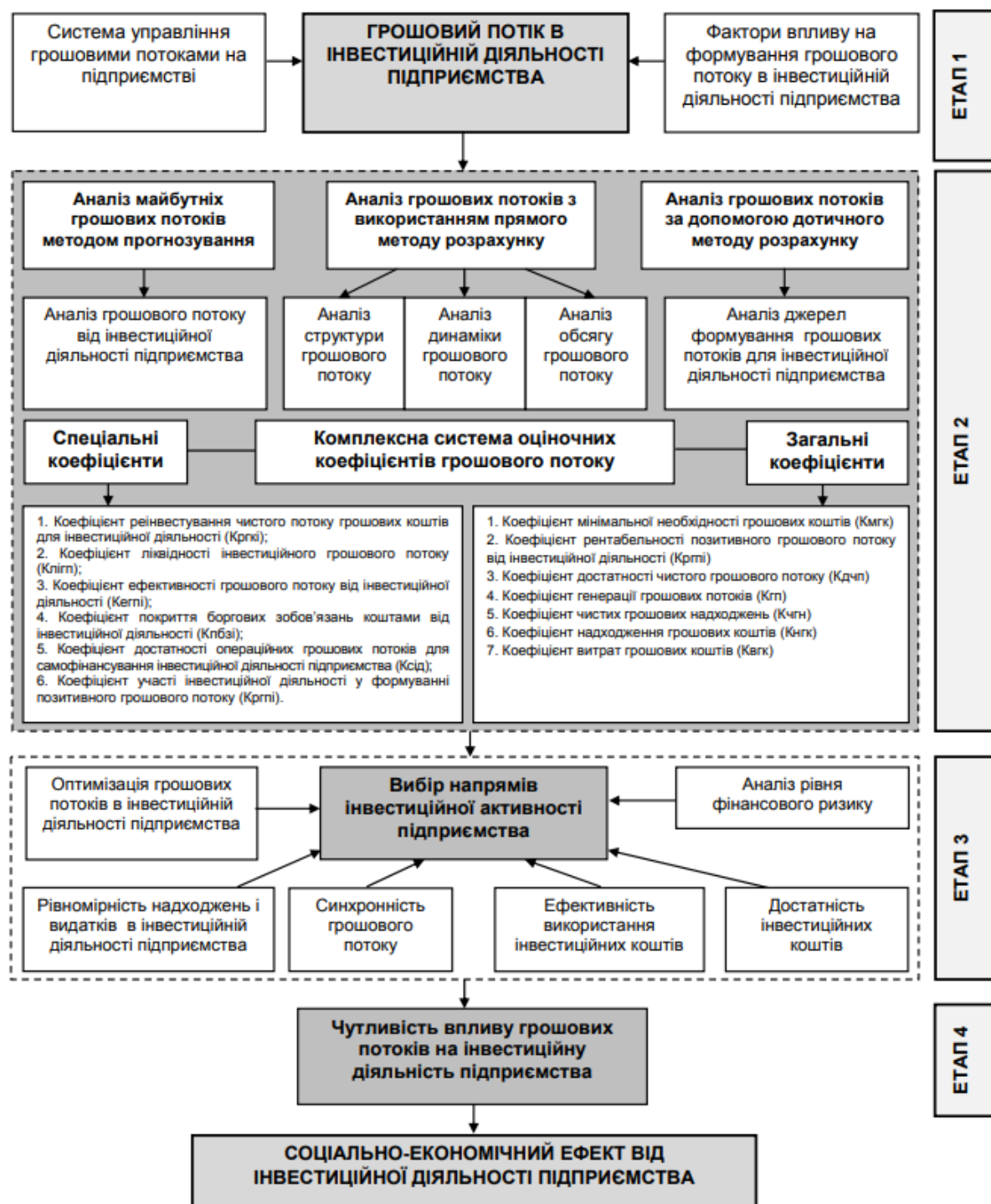

Рисунок 2.3 – Аналітична модель визначення ефективності управління грошовими потоками в інвестиційній діяльності підприємства [15]

Позитивні грошові потоки від інвестиційної діяльності можуть означати, що компанія робить розумні інвестиції, які сприятимуть майбутньому зростанню та прибутковості. Наприклад, якщо компанія інвестує в нові машини чи обладнання, які підвищують ефективність або якість виробництва, це може призвести до більших

доходів і прибутків. Подібним чином, якщо компанія інвестує в дослідження та розробки або придбає інші підприємства, які доповнюють її існуючу діяльність, вона може налаштуватися на успіх у довгостроковій перспективі. З іншого боку, від'ємні грошові потоки від інвестиційної діяльності можуть стати тривожним сигналом для інвесторів і аналітиків. Якщо компанія відмовляється від активів або продає інвестиції, це може бути ознакою фінансових труднощів або відсутності впевненості в майбутніх перспективах компанії.

Однак негативні грошові потоки від інвестиційної діяльності також можуть бути результатом свідомої стратегії зосередження на основних операціях або оптимізації бізнесу. Наприклад, компанія може продати неефективні бізнес-підрозділи або непрофільні активи, щоб отримати готівку для більш стратегічних інвестицій.

Аналізуючи грошові потоки від інвестиційної діяльності, важливо дивитися не тільки на заголовні цифри, але й розуміти конкретні інвестиції, які здійснює компанія. Наприклад, якщо компанія інвестує значні кошти в основні засоби (PP&E), це може бути позитивною ознакою майбутнього зростання, але важливо оцінити потенційну віддачу від інвестицій (ROI) і будь-які пов'язані з цим ризики. Подібним чином, якщо компанія купує інші підприємства, важливо оцінити стратегічну придатність і потенційну синергію, а також будь-які ризики, пов'язані з придбанням, такі як проблеми інтеграції або регуляторні перешкоди.

Окрім аналізу грошових потоків від інвестиційної діяльності, інвестори та аналітики також можуть забажати переглянути інші фінансові показники, такі як рентабельність власного капіталу компанії (ROE), рентабельність активів (ROA) і співвідношення боргу до власного капіталу (D/E). Ці показники можуть надати додаткову інформацію про фінансовий стан компанії та її довгострокові перспективи.

Підсумовуючи, аналіз грошових потоків від інвестиційної діяльності є важливою частиною оцінки фінансового стану та майбутніх перспектив бізнесу. Розуміючи конкретні інвестиції, які здійснює компанія, і оцінюючи потенційні ризики та переваги, інвестори та аналітики можуть приймати обґрунтовані рішення щодо того, інвестувати в компанію чи ні.

2.5 Аналіз грошових потоків від фінансової діяльності підприємства

Грошові потоки від фінансової діяльності є важливим компонентом звіту про рух грошових коштів, який відображає надходження та відтоки грошових коштів, пов'язані з фінансовою діяльністю компанії, такою як залучення капіталу, погашення боргу, виплата дивідендів і викуп акцій.

Позитивні грошові потоки від фінансової діяльності можуть вказувати на те, що компанія може отримати доступ до капіталу на вигідних умовах, що може сприяти планам зростання та розширення. Наприклад, якщо компанія може випустити облігації або акціонерний капітал за низькими процентними ставками, вона може залучати капітал для інвестування в нові проекти або придбання інших підприємств. Подібним чином, якщо компанія здатна генерувати позитивні грошові потоки від операцій і використовувати ці кошти для погашення боргів або викупу акцій, вона може підвищити акціонерну вартість і покращити свій фінансовий стан.

З іншого боку, негативні грошові потоки від фінансової діяльності можуть бути тривожним знаком для інвесторів і аналітиків. Якщо компанія постійно позичає гроші для фінансування операцій або виплати дивідендів, це може бути ознакою фінансової скрути або відсутності впевненості в майбутніх перспективах компанії.

Однак негативні грошові потоки від фінансової діяльності також можуть бути частиною свідомої стратегії управління структурою капіталу компанії або повернення готівки акціонерам. Наприклад, компанія може вибрати викуп акцій або виплату дивідендів для винагороди акціонерів замість того, щоб інвестувати в нові проекти чи придбати інші підприємства.

Аналізуючи грошові потоки від фінансової діяльності, важливо розуміти конкретну фінансову діяльність, яку здійснює компанія. Наприклад, якщо компанія випускає нові боргові зобов'язання або акціонерний капітал, важливо оцінити умови фінансування, такі як відсоткова ставка, термін погашення та зобов'язання, а також будь-які пов'язані з цим ризики. Так само, якщо компанія викупує акції

або виплачує дивіденди, важливо оцінити вплив на акціонерну вартість і здатність компанії генерувати майбутні грошові потоки.

Окрім аналізу грошових потоків від фінансової діяльності, інвестори та аналітики можуть забажати переглянути інші фінансові показники, такі як співвідношення боргу та власного капіталу (D/E), коефіцієнт покриття відсотків і коефіцієнт виплати дивідендів. Ці показники можуть надати додаткову інформацію про структуру капіталу компанії, фінансову гнучкість і здатність генерувати акціонерну вартість.

Підсумовуючи, аналіз грошових потоків від фінансової діяльності є важливою частиною оцінки фінансового стану та майбутніх перспектив бізнесу. Розуміючи конкретну фінансову діяльність, яку здійснює компанія, і оцінюючи потенційні ризики та вигоди, інвестори та аналітики можуть приймати обґрунтовані рішення щодо того, інвестувати в компанію чи ні.

2.6 Технологія управління грошовими потоками на основі оптимізаційних підходів

В системі сучасного фінансового менеджменту важливим є процес управління грошовими потоками, основні напрями якого наведено на рис. 2.4.

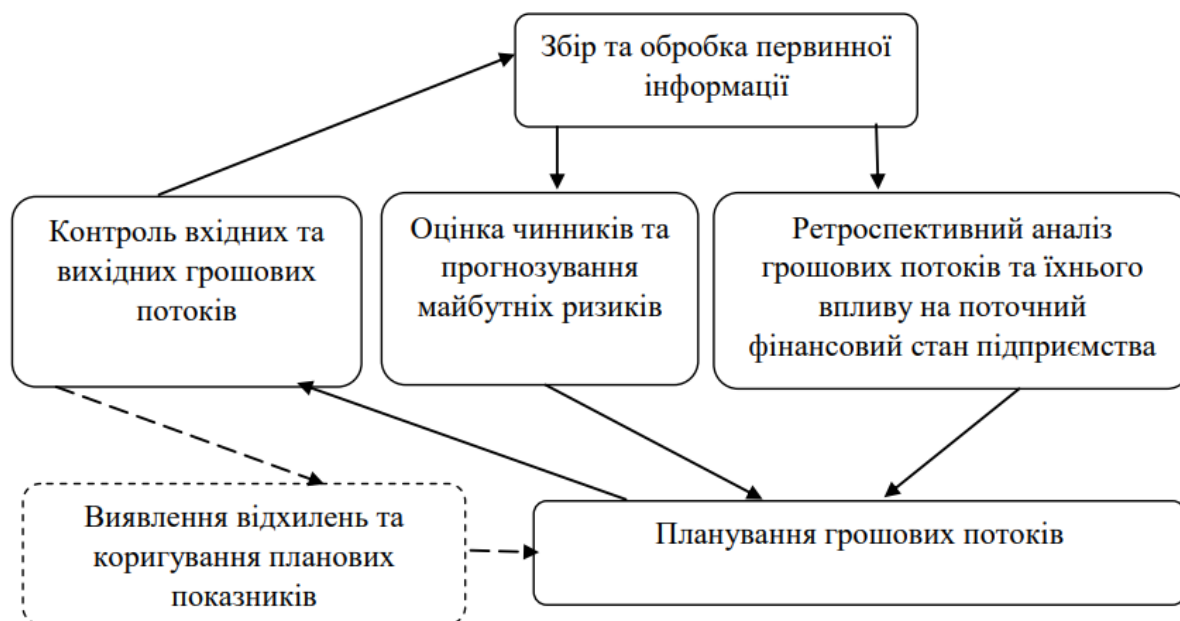

Рисунок 2.4 – Послідовність процесу управління грошовими потоками підприємства [4]

Першим кроком в управлінні грошовими потоками є розробка прогнозу очікуваних надходжень і відтоків грошових коштів протягом певного періоду часу. Це може включати аналіз історичних даних, ринкових тенденцій та інших факторів, які можуть вплинути на грошові потоки підприємства.

Після того, як прогноз складено, наступним кроком є розробка плану управління грошовими потоками. Це може включати встановлення цільових показників для резервів готівки, встановлення умов оплати з постачальниками та клієнтами та визначення можливостей покращення грошового потоку, наприклад, зменшення витрат або прискорення збору.

Після створення плану важливо постійно контролювати фактичні грошові потоки порівняно з прогнозом. Це може допомогти виявити потенційні проблеми на ранній стадії та внести необхідні зміни в план.

Для ефективного управління грошовими потоками підприємства можуть використовувати різноманітні стратегії, такі як використання інструментів прогнозування грошових потоків, узгодження умов оплати з постачальниками та впровадження політики та процедур управління грошовими коштами.

Нарешті, важливо регулярно переглядати та оновлювати план управління готівкою, щоб переконатися, що він залишається актуальним і ефективним з часом. Це може передбачати коригування цілей і стратегій на основі змін ринкових умов або бізнес-пріоритетів.

Ефективне управління грошовими потоками може надати підприємствам низку переваг, таких як покращення фінансової стабільності, покращення ліквідності та підвищення гнучкості для реалізації можливостей зростання. Це також може допомогти підприємствам уникнути негативних наслідків нестачі готівки, таких як пропущені платежі, пошкодження кредиту та втрачені можливості.

Оптимізація грошових потоків компанії є найважливішим аспектом управління успішним бізнесом. Грошовий потік є джерелом життя будь-якого бізнесу, і без нього компанія не може вижити. Ефективне управління грошовими потоками

гарантує, що компанія має достатньо грошей для виконання своїх фінансових зобов'язань, інвестування в можливості зростання та, зрештою, залишається конкурентоспроможною на ринку.

Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю має вирішальне значення для оптимізації грошових потоків компанії. Чим довше клієнту потрібно оплатити рахунок-фактуру, тим довше готівка компанії пов'язана з дебіторською заборгованістю. Подібним чином затримка платежів постачальникам може зашкодити відносинам компанії з постачальниками та призвести до штрафів за прострочення платежу. Керівницька команда повинна встановити чітку політику та процедури для управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, включаючи встановлення умов оплати та контроль за простроченими рахунками-фактурами.

Управління запасами є ще одним важливим фактором оптимізації грошових потоків компанії. Зберігання надто великої кількості запасів зберігає готівку, яку можна було б використати для інших цілей, а надто мало запасів може призвести до дефіциту та втрати продажів. Команда менеджерів повинна регулярно переглядати рівень запасів і коригувати їх за необхідності, щоб переконатися, що компанія має достатньо запасів для задоволення попиту клієнтів, але не настільки, щоб це вплинуло на грошовий потік.

Скорочення непотрібних витрат – ще один спосіб оптимізувати грошові потоки компанії. Команда менеджерів повинна регулярно переглядати витрати та шукати шляхи скорочення витрат без шкоди для якості чи продуктивності. Це може передбачати перегляд контрактів з постачальниками, скорочення витрат на відрядження або консолідацію офісних приміщень.

Нарешті, керівництво має розглянути альтернативні варіанти фінансування для оптимізації грошових потоків компанії. Наприклад, компанія може вивчити факторинг, який передбачає продаж своєї дебіторської заборгованості третій стороні зі знижкою, або фінансування рахунків-фактур, що дозволяє компанії позичати гроші під заборгованість за рахунками-фактурами. Ці варіанти можуть забезпечити швидке вливання готівки без необхідності довгострокових боргів.

Оптимізація грошових потоків компанії має вирішальне значення для її довгострокового успіху. Створюючи прогноз грошових потоків, керуючи дебіторською та кредиторською заборгованістю, контролюючи рівень запасів, скорочуючи непотрібні витрати та розглядаючи альтернативні варіанти фінансування, управлінська команда може переконатися, що компанія має достатньо готівки для виконання своїх фінансових зобов'язань та інвестування в можливості зростання.

Підсумовуючи, можна сказати, що управління грошовими потоками є критично важливим процесом для будь-якого підприємства, і він вимагає ретельного планування, моніторингу та виконання. Розробивши план управління грошовими коштами, впровадивши ефективні стратегії, а також регулярно переглядаючи та оновлюючи план, підприємства можуть покращити своє фінансове становище та підвищити свою здатність досягати успіху на конкурентному ринку.

2.6 Аналіз ефективності управління грошовими потоками на прикладі ПАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод»

Проведемо аналіз стану грошових потоків на прикладі підприємства «ПАТ НВЦ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод». Сьогодні це «...інноваційне фармацевтичне підприємство європейського рівня, яке успішно поєднує науковий потенціал і високотехнологічне сучасне виробництво в єдиному ефективному комплексі; виробляє продукцію за світовими стандартами якості; є надійним партнером, який чітко виконує свої зобов'язання і діє за принципами взаємовигідного співробітництва. ПАТ НВЦ «Борщагівський ХФЗ» – перше в Україні фармацевтичне підприємство, що повністю впровадило європейські та міжнародні стандарти у сфері якості (GMP, ISO 9001), дистрибуції (GDP), екологічного менеджменту (ISO 14001), енергоменеджменту (ISO 50001), охорони здоров'я та безпеки праці персоналу (OHSAS 18001), а також соціальної відповідальності (SA 8000). Підприємство має збалансований продуктовий портфель: лікарські засоби (більше 100 найменувань), препарати для ветеринарної медицини, дієтичні/харчові добавки (БАДи), дез-

інфікуючі засоби; займає одне з провідних місць за обсягами виробництва та реалізації готових лікарських засобів серед українських виробників; виготовляє продукцію різних цінових груп та є соціально-орієнтованим» [22].

Звіт про рух грошових коштів цього підприємства наведено в додатку А.

На рисунку 2.5 наведено чистий рух коштів за всіма видами діяльності підприємства та загальний чистий рух

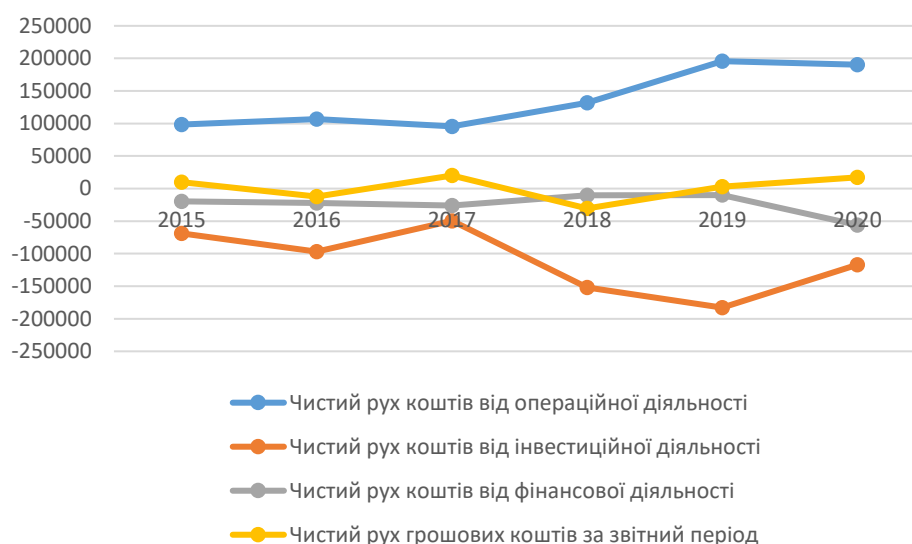

Рисунок 2.5 – Рух грошових коштів за різними видами діяльності [авторська розробка]

З рисунку видно, що позитивним є лише грошовий потік від операційної діяльності, що свідчить про те, що підприємство отримує більше грошей ніж витрачає. Від’ємний грошовий потік від інвестиційної діяльності свідчить про здійснення підприємством інвестицій, що також позитивно його характеризує, а від’ємний потік від фінансової діяльності говорить про залучення кредитних ресурсів для реалізації інвестиційних потреб. Від’ємний чистий грошовий потік від інвестиційної та фінансової діяльності вказує на те, що компанія витрачає більше грошей на інвестиції та фінансову діяльність, ніж отримує. Це означає, що компанія або позичає гроші для фінансування своєї діяльності, або інвестує значні кошти у своє майбутнє зростання.

Від’ємний чистий грошовий потік від інвестиційної діяльності може бути ознакою довгострокової стратегії розвитку компанії, наприклад, інвестування в дослідження та розробки або придбання нових активів. Однак, якщо негативний грошовий потік зберігається протягом тривалого періоду, це може бути причиною для занепокоєння, оскільки це може свідчити про те, що компанія не генерує достатньо готівки для підтримки своєї інвестиційної діяльності.

Від’ємний чистий грошовий потік від фінансової діяльності може виникнути внаслідок позичання грошей для фінансування операцій або погашення існуючого боргу. Це може бути нормальною частиною фінансової стратегії компанії, але якщо негативний грошовий потік зберігається протягом тривалого періоду, це може свідчити про фінансові труднощі. Структура надходжень коштів від операційної діяльності у 2020 році наведена на рис. 2.6.

Рисунок 2.6 – Надходження коштів від операційної діяльності

Як видно з рисунку в структурі надходжень коштів найбільший обсяг займає надходження коштів від реалізації продукції. На другому місці надходження коштів від повернення податків і зборів, а саме ПДВ.

Дохід від операційної діяльності є важливим показником для інвесторів і аналітиків, оскільки він дає уявлення про здатність компанії отримувати постійний прибуток від свого основного бізнесу. Високий рівень доходу від операційної діяльності вказує на те, що компанія ефективно управляє своїми ресурсами та генерує потужні потоки доходу від основної діяльності. Однак важливо зазначити, що доходи від операційної діяльності не враховують інші джерела доходів або витрат,

такі як відсотки чи податки. Тому важливо розглядати цей показник поряд з іншими фінансовими показниками, такими як чистий прибуток, грошовий потік і рентабельність інвестицій, щоб отримати повне розуміння фінансового стану компанії.

В структурі витрат від операційної діяльності (рис. 2.7) найбільший обсяг мають витрати на оплату товарів, робіт, послуг. Також значними є витрати на оплату праці, сплату податків і зборів.

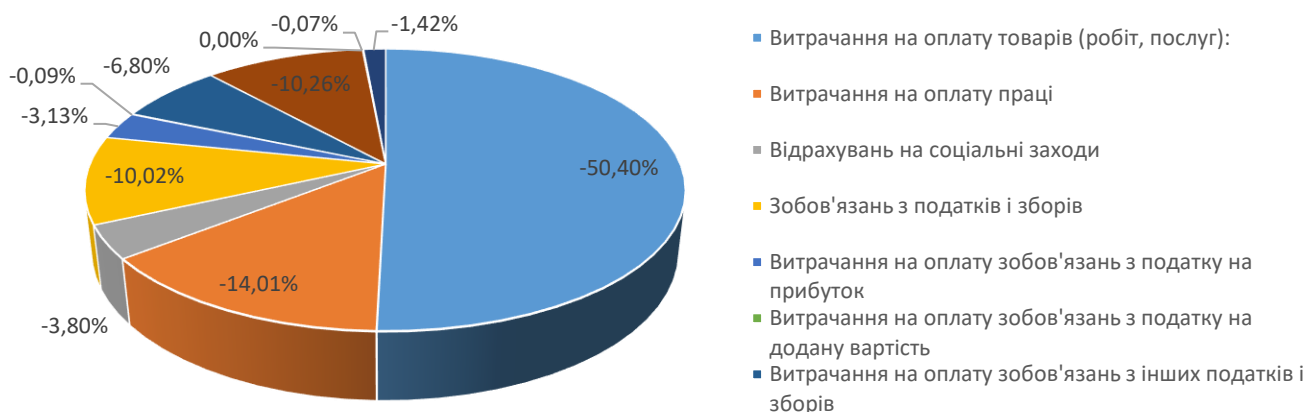

Рисунок 2.7 – Структура витрат від операційної діяльності

Аналізуючи рух коштів від інвестиційної та фінансової діяльності (табл. 2.5) можна зазначити, що підприємство інвестує в придбання необоротних активів, використовуючи при цьому кредитні ресурси.

Таблиця 2.5 – Рух коштів від інвестиційної та фінансової діяльності

II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності						
необоротних активів			0	147	724	176
Інші надходження			3078	9675	13227	204
необоротних активів	-69015	-85686	-7739	-23133	-86406	-79705
Виплати за деривативами	0	0	0	0	0	0
Витрачання на надання позик	0	-11145	0	-138707	-110416	0
Інші платежі	0	0	-44824	0	0	-41358
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-68964	-96831	-49485	-152018	-182871	-117172
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності						
Отримання позик	90358	179197	175682	335966	340701	352413
Погашення позик	-99706	-179225	175682	323377	323290	382412
Сплату дивідендів	-9338	-21670	-17353	-18859	-20814	0
Витрачання на сплату відсотків	-797	-601	-693	-1890	-4124	-3538
Інші платежі	0	0	-8030	-2233	-2494	-22476
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-19483	-22299	-26076	-10393	-10021	-56013

В цілому можна сказати, що політика управління грошовими потоками на підприємстві є доволі ефективною.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, слід зазначити, що ефективне управління грошовими потоками підприємства має найважливіше значення щодо комплексного аналізу її результативності. Повноцінне управління грошовими потоками можливе лише в розрізі всієї системи функціонування підприємства з умовою дотримання всіх принципів та особливостей. Результат створення ефективної системи управління грошовими потоками - зменшення потреби фірми в капіталі, стимулювання грошового обігу та можливість збільшення масштабів виробництва.

Грошовий потік є життєво важливим для успіху бізнесу, оскільки він дозволяє компанії оплачувати свої витрати, інвестувати у можливості зростання та виконувати свої фінансові зобов'язання, такі як оплата праці співробітників та постачальників. Без достатнього грошового потоку бізнес може мати проблеми з роботою, що призведе до фінансових труднощів і, в деяких випадках, до банкрутства. Крім того, позитивний грошовий потік дає бізнесу можливість гнучкого реагування на несподівані події або зміни на ринку, такі як раптове зниження продажів або посилення конкуренції. Бізнес із сильним грошовим потоком може витримати ці зміни і стати сильнішими, тоді як ті, хто не має достатнього грошового потоку, можуть боротися за виживання. Таким чином, управління грошовими потоками має вирішальне значення для довгострокового успіху бізнесу.

Позитивний грошовий потік від операційної діяльності вказує на те, що компанія генерує достатньо грошових коштів від основної діяльності, щоб покрити свої витрати, інвестувати в можливості зростання та виплачувати дивіденди акціонерам. Від'ємний грошовий потік від інвестиційної діяльності може свідчити про те, що компанія інвестує значні кошти в капітальні витрати, такі як майно, заводи та обладнання, або придбання, що може бути ознакою довгострокового потенціалу зростання. Від'ємний грошовий потік від фінансової діяльності може вказувати на те, що компанія залучає капітал шляхом випуску боргових зобов'язань чи акцій або виплати дивідендів акціонерам, що може вплинути на її загальний фінансовий стан. Зменшення грошового потоку від операційної діяльності може

бути ознакою попередження про те, що компанія стикається з труднощами в отриманні доходу або управлінні витратами, що може вплинути на її здатність виконувати свої зобов'язання. Високий залишок готівки або резерв готівки може свідчити про фінансову міцність, але це також може свідчити про те, що компанія не інвестує у можливість зростання чи повернення вартості акціонерам.

Підприємства стикаються з важливими проблемами, пов'язаними з управлінням грошовими потоками. З метою вирішення виявлених проблем необхідне застосування комплексних та організаційних процедур фінансового менеджменту. Практична реалізація цих рішень допоможе підприємствам стабілізувати свою фінансову стійкість загалом.

Ринкові умови є ключовим чинником, який може проводити грошові потоки підприємств. Зміни у конкуренції, економіці та галузевих тенденціях можуть вплинути на грошові потоки бізнесу, що робить ефективне управління грошовими потоками необхідним для довгострокового успіху. Прогнозування є важливим інструментом, який підприємства можуть використовуватиме управління своїми грошовими потоками за умов невизначеності над ринком. Прогнозуючи майбутні притоки та відтоки коштів, підприємства можуть визначити потенційну нестачу коштів та можливості для покращення свого грошового потоку. Загалом, аналіз грошових потоків компанії може дати цінну інформацію про її фінансову ефективність і допомогти інвесторам прийняти обґрунтовані рішення щодо інвестування в компанію.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Біленко Д.В. Системний підхід до управління грошовими потоками підприємства в умовах ризиків та невизначеності. *Фінанси, облік, банки*. 2017. Вип. 1 (22). С. 46–54.
2. Бланк І. Планування грошових потоків підприємства. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2016. №5. С. 31-46.
3. Буряк А.В., Дем'яненко І.В. Управління грошовими потоками: сегмент фінансової політики аграрних підприємств. *Економічний форум*, 2019. № 1(4), С. 103-108. <https://doi.org/10.36910/6765-2308-8559-2019-4-16>
4. Водолазська О.А., Петренко К.О. Грошові потоки підприємства: принципи та методи управління. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 6 (23) 2019. С. 593-598.
5. Герасимова В.О., Конєв В.В. Дослідження впливу руху грошових потоків на фінансові результати ПАТ «Янцівський гранітний кар'єр». *Вісник Хмельницького національного університету*. 2019 №2. С.105-109.
6. Данильчук Д.М. Аспекти здійснення аналізу грошових потоків підприємства. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : тези доповідей VIII Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25 листопада 2022 р.). – Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. С. 93-94.
7. Касич А.О., Циган Р.М. Концепція обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими потоками. *Облік і фінанси*. 2017. № 3 (77). С. 28-37.
8. Кемарська Л.Г., Сальник А.В. Сутність та класифікація грошових коштів та грошових потоків підприємства. *Регіональна економіка та управління*. 2021. №4(34). С. 54-57.
9. Корнева Н.А., Барабан Т.В. Системний підхід до управління грошовими потоками підприємств. *Молодий вчений*. 2018. № 5(57). С. 298–302. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2018/5/74.pdf>.

10. Кошельок Г. В., Грінченко Р.В. Аналіз грошових потоків у системі управління підприємством. *Галицький економічний вісник*. 2020. Том 63. № 2. С. 231–242.

11. Кошельок Г.В. Оптимізація грошових потоків в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №26(1). С. 100-104. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/26_1_2018ua/21.pdf.

12. Кремень О.І., Лаврентьєва Т.М. Сутність і особливості грошових потоків підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. №11. С. 17-20.

13. Крилова О. В. Грошові потоки в системі забезпечення платоспроможності підприємства. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 30–33. DOI: [10.32702/2306-6806.2019.7.30](https://doi.org/10.32702/2306-6806.2019.7.30).

14. Мордовцев О.С., Хребтов М.І. Методичний підхід до управління грошовими потоками промислового підприємства. *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"*. 2020. №2. С. 3-8.

15. Магдич І. Методичні аспекти аналізу ефективності управління грошовими потоками в інвестиційній діяльності підприємства. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2015. №5. С. 60–64.

16. Майборода О. М., Майборода О. В., Реплюх О. В. Напрями управління грошовими потоками підприємства. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 10. С. 305–309.

17. Мова В.В., Семенова С.М. Комплексний і системний підходи при аналізі та формуванні грошових потоків підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2013. № 3(40). С. 15.

18. Мулик Т. Методичні підходи до аналізу грошових потоків підприємства. *Економіка та суспільство*. 2022. №39. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-47>.

19. Нагайчук В. В. Управління грошовими потоками підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. Вип. 1 (52). С. 245–249.

20. Налукова Н., Кулина Г. Оцінка ефективності управління грошовими потоками підприємства. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в*

умовах глобалізації. 2020. Випуск 1. С. 49-58. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.01.049>

21. Партин Г. О., Заdereцька Р. І., Галечко І. Б. Управління грошовими потоками підприємства й оцінювання його ефективності. *Науковий вісник Чернівецького університету: Економіка*. 2014. Вип. 694-695. С. 108–112.

22. Про компанію. ПАТ НВЦ "Борщагівський ХФЗ". Веб-сайт. URL: <http://bcpp.com.ua/pro-kompaniyu>.

23. Роганова Г. Впровадження статистичних показників до методики аналізу ефективності грошових потоків підприємств. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2019. Вип. 1. С. 34–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKNU_Ekon_2019_1_7.

24. Селіверстова Л.С. Управління грошовими потоками підприємства. *Економіка та держава*. 2015. № 9. С. 20-22.

25. Спільник І., Загородна О. Грошові потоки підприємства: комплексний аналіз за даними фінансової звітності. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. Випуск 1-2. 2017. С. 67 -85.

26. Тема 5. Аналіз грошових потоків підприємства. URL: <https://ppt-online.org/275239>.

27. Фінансовий менеджмент: навч. посібник/ за ред. В.М. Бороноса. – Суми. Вид-во СумДУ. – 2012. – 539с.

28. Халатур С. М., Кравченко М. В., Якубенко Ю. Л., Максютенко О. Е. Методичні аспекти аналізу ефективності управління грошовими потоками підприємств в умовах ризиків та невизначеності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 21. С. 17–23. DOI: [10.32702/2306-6814.2021.21.17](https://doi.org/10.32702/2306-6814.2021.21.17).

29. Швець Ю.О. Управління грошовими потоками від операційної діяльності промислових підприємств: чинники впливу та напрями вдосконалення. *Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор»*. 2018. Випуск 4 (47). С. 126-131.

30. Юрченко Ю. Управління грошовими потоками будівельних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету* 2019. № 2. С. 36-39. DOI: [10.31891/2307-5740-2019-268-2-36-39](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2019-268-2-36-39).

31. Захаркін О. О. Фактори формування вартості в контексті вартісно-орієнтованого підходу управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2014. №7. С. 208–214.

32. Захаркін О. О. Оцінка ризикостійкості підприємства при управлінні його інноваційним розвитком / О. О. Захаркін // *Економічний простір*. — 2015. — № 98. — С. 165–176.

Додаток А
Фінансова звітність підприємства

Таблиця А.1 –Звіт про рух грошових коштів АТ «Борщагівський хіміко-фармацевтичний завод»

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)						
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності						
Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1021942	1121740	1205250	1434067	1531460	1685618
Повернення податків і зборів	25828	15180	10517	25730	33578	27547
у тому числі податку на додану вартість	25828	15180	0	25730	33578	27547
Цільового фінансування	0	0	3438	4275	4963	5048
Надходження авансів від покупців і замовників	0	0	44593	31678	33621	53776
Надходження від повернення авансів	0	0	843	260	1343	906
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	133	71	50	20	41	41
Надходження від операційної оренди	0	0	35	36	35	37
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	0	0	690	651	597	873
Інші надходження	16370	29374	2199	1707	1734	1310
Витрачання на оплату Товарів (робіт, послуг):	-694593	-789417	-660456	-766345	-778383	-887638
Праці	-141034	-179699	-170249	-205866	-222435	-246702
Відрахувань на соціальні заходи	-45822	-35991	-42893	-54823	-58161	-66972
Зобов'язань з податків і зборів	-21317	-18522	-104182	-132278	-167194	-176377
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	-20348	-15714	-20748	-23940	-45415	-55191
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	0	0	-1097	0	-1650	-1514
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	0	0	-82337	-108338	-120129	-119672
Витрачання на оплату авансів	0	0	-161688	-160884	-155158	-180763
Витрачання на оплату повернення авансів	0	0	-16	0	0	0
Витрачання на оплату цільових внесків	0	0	-4680	-3540	-2114	-1228
Інші витрачання	-62984	-35789	-27839	-42763	-28227	-25023
Чистий рух коштів від операційної діяльності	98523	106947	95612	131925	195700	190453
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності						
необоротних активів			0	147	724	176
Інші надходження			3078	9675	13227	204
необоротних активів	-69015	-85686	-7739	-23133	-86406	-79705
Виплати за деривативами	0	0	0	0	0	0
Витрачання на надання позик	0	-11145	0	-138707	-110416	0
Інші платежі	0	0	-44824	0	0	-41358
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-68964	-96831	-49485	-152018	-182871	-117172
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності						
Отримання позик	90358	179197	175682	335966	340701	352413
Погашення позик	-99706	-179225	175682	323377	323290	382412
Сплату дивідендів	-9338	-21670	-17353	-18859	-20814	0
Витрачання на сплату відсотків	-797	-601	-693	-1890	-4124	-3538
Інші платежі	0	0	-8030	-2233	-2494	-22476
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-19483	-22299	-26076	-10393	-10021	-56013
Чистий рух грошових коштів за звітний період	10076	-12183	20051	-30486	2808	17268
Залишок коштів на початок року	11661	22275	21584	43714	12706	12464
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	538	46	2079	-522	-3050	754
Залишок коштів на кінець року	22275	10046	43714	12706	12464	30486